

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/178614,Wybitni-polscy-aktorzy-byli-inwigilowani-przez-Sluzbe-Bezpieczenstwa.html>
26.04.2024, 16:30

Wybitni polscy aktorzy byli inwigilowani przez Służbę Bezpieczeństwa

W uzupełnionym katalogu osób inwigilowanych przez organy represji PRL znalazły się wpisy dotyczące działaczy polskiej opozycji. Zapraszamy Państwa do zapoznania się z ich krótkimi biografiami.

Emilian Kamiński i Krzysztof Kollberger

Emilian Kamiński (1952-2022) - aktor, reżyser teatralny oraz filmowy. Założyciel Fundacji Atut i Teatru Kamienica w Warszawie. Odznaczony m.in.: Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2023). Krzyżem Wolności i Solidarności (2019), Złotym Krzyżem Zasługi (2005), Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”. Podczas kariery był związany między innymi z teatrami: Ateneum, Teatrem „Na Woli” oraz Teatrem Narodowym.

W 1975 r. ukończył Państwową Wyższą Szkołę Teatralną w Warszawie. Dwa lata później zadebiutował na dużym ekranie w filmie Jana Łomnickiego „Akcja pod Arsenalem”. Zagrał w popularnych filmach i serialach: „Szaleństwa panny Ewy”, „Pan Kleks w Kosmosie”, „U

Pana Boga w ogródku”, „U Pana Boga za miedzą”.

W latach 1980-1981 zaangażował się w działalność w NSZZ „Solidarność”. Pełnił m.in. funkcję wiceprzewodniczącego Komisji Zakładowej w Teatrze Narodowym w Warszawie. Po wprowadzeniu stanu wojennego aktor w ramach sprzeciwu wobec polityki władz PRL związał się z podziemnym nurtem aktorskim tzw. Teatrem Domowym. Teatr ten powstał jako wyraz sprzeciwu środowiska aktorskiego wobec wprowadzenia stanu wojennego i zdelegalizowania „Solidarności”. Spektakle były wystawiane w mieszkaniach prywatnych. Emilian Kamiński występował jako aktor w przedstawieniach, a także uczestniczył w pracach organizacyjnych teatru. Jego aktywność nie umknęła uwadze organów bezpieczeństwa PRL.

Jesienią 1983 r. Emilian Kamiński został zarejestrowany przez Wydział IV Departamentu III MSW jako figurant Sprawy Operacyjnego Sprawdzenia krypt. „Teatr II”. Rozpracowanie prowadzono w związku z informacjami otrzymanymi od tajnych współpracowników SB, z których wynikało, że jest on organizatorem i uczestnikiem tzw. Teatru Podziemnego. SB ustaliła iż „aktywnie uczestniczył w nielegalnych przedstawieniach w mieszkaniach prywatnych na terenie Warszawy”, podczas których „dyskutowano i prezentowano różnego rodzaju teksty o wrogich treściach i kolportowano nielegalne wydawnictwa”. W toku inwigilacji wobec Emiliana Kamińskiego zastosowano szereg działań operacyjnych, jak "okresowa obserwacja zewnętrzna", podsłuch telefoniczny, pozyskiwano informacje od tajnych współpracowników.

W związku z powyższą działalnością aktor w latach 1983-1984 otrzymał też zastrzeżenie wyjazdów zagranicznych do wszystkich krajów świata (WKŚ Z-A/84/84).

Emilian Kamiński zmarł 26.12.2022 r. Został pochowany w Alei Zasłużonych Cmentarza Wojskowego na Powązkach w Warszawie.

<https://katalog.bip.ipn.gov.pl/informacje/155217>

Krzysztof Kolberger (1950-2011) - jeden z najwybitniejszych aktorów polskich, reżyser teatralny. Odznaczony między innymi: Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2011), Nagrodą Totus w kategorii „osiągnięcia w dziedzinie kultury chrześcijańskiej” (2009) oraz Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”(2008). Za niepowtarzalne radiowe interpretacje klasyków literatury polskiej i światowej, a także wyjątkowy wkład w propagowanie kultury otrzymał również nagrody „Złoty Mikrofon” oraz „Złoty Splendor” przyznawane przez Polskie Radio.

Absolwent Warszawskiej PWST (1972). Podczas kariery był związany m.in. z Teatrem Narodowym, Współczesnym, Ateneum. Stworzył wiele wybitnych i niezapomnianych ról teatralnych i filmowych. Zagrał między innymi w serialach: „Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy” (1979-1981), „Kanclerz” (1989), „Kuchnia polska” (1992), „Ekstradycja”

(1995-1998), „Sfora” (2002, 2006), filmach: „Kontrakt” (1980) K. Zanussiego, „Ostatni prom” (1989) W. Krzystka czy wreszcie „Katyń” (2006) A. Wajdy.

W okresie stanu wojennego aktor włączył się do bojkotu rządowej telewizji. Zaangażował się też w działania Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom oraz wspierającego artystów Muzeum Archidiecezji Warszawskiej. W ramach tego uczestniczył aktywnie w podziemnej działalności artystycznej jeżdżąc po kraju z programem artystycznym, w którym prezentował zakazane przez władze komunistyczne utwory. Jego występy odbywały się najczęściej w kościołach, salkach przykościelnych.

Działalność aktora była obserwowana przez Służbę Bezpieczeństwa i jej agentów. Krzysztof Kolberger był jednym z figurantów Sprawy Operacyjnego Sprawdzenia krypt. „Teatr II” prowadzonej w latach 1983-1985 przeciwko Emilianowi Kamińskiemu i innym aktorom zaangażowanym w podziemną działalność artystyczną. W materiałach rozpracowania figurują meldunki w których odnotowano że aktor w kwietniu 1984 r. wystąpił podczas „Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej”, gdzie wraz z innymi prezentował „patriotyczną poezję Norwida, Mickiewicza, Wyspiańskiego”. Wątpliwości SB wzbudzała przy tym „tendancyjna interpretacja tych utworów”, która wedle funkcjonariuszy zawierała w sobie wyraźną krytykę władz i ustroju PRL. Krzysztofa Kolbergera wskazano również wśród organizatorów występu krakowskiego kabaretu „Piwnica pod Baranami”, który odbył się w siedzibie Muzeum Archidiecezji Warszawskiej w czerwcu 1986 r.. Jak wskazano w meldunku SB podczas tego występu odnotowano „wiele złośliwych tekstów pod adresem władz państwowo-politycznych” oraz ośmieszających działalność organów MO.

W październiku 1986 r. WUSW w Łodzi na podstawie donosu jednego ze swoich agentów, informował centralę MSW w Warszawie o występie Krzysztofa Kolbergera jaki odbył się w kościele jezuitów w Łodzi 8.10.1986 r. Jak informowano podczas swojego występu aktor zgromadzonym widzom zaprezentował program, na który złożyły się teksty Adama Mickiewicza, Stanisława Wyspiańskiego, Czesława Miłosza, Ernesta Brylla, dobrane tak, by "wskazywały zniewolenie narodu polskiego". Występ został przyjęty entuzjastycznie przez wszystkich zgromadzonych, a Krzysztof Kolberger schodząc ze sceny pozdrowił widzów „dłonią uniesioną w geście V”.

W związku powyższym aktor dostał w okresie 1985-1987 zastrzeżenie wyjazdów zagranicznych do „wszystkich krajów świata”, wniesione na wniosek Wydziału III-1 SUSW w Warszawie.

Krzysztof Kolberger zmarł 7.01. 2011 r. Został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

<https://katalog.bip.ipn.gov.pl/informacje/662310>